

1) persona magnetizanda, aut quae utcumque tamquam ‚medium‘ adhibetur, se suamque voluntatem alterius magnetizatoris voluntati tradere debet: quod impium est;

2) ipsa attrectatio non semper inter limites honestatis concluditur;

3) effectus in persona magnetizata non raro se prodit libidinis et impuri amoris, a quo sese expedire non possit.

Ergo iterum diabolica causa sese manifestat.

3. Habes fines sive ab iis, qui adeunt ejusmodi artem exercentes, sive ab iis, qui exercent, intentos pravos, productosque funestos, sc.:

1) habes dissidia inter familias creata per suspiciones vel diffamationes excitatas quam plurima:

2) habes dubia excitata contra fidem veritatesque revelatas.

361 IV. Quare quum primum aut effectus portentosi, aut circumstantia prava, aut malus finis sese prodit — ut revera nunc in magnetismi illius usu se prodere consueverunt — magnetismi usus prorsus prohiberi debet. Igitur tum in tabularum rotatione et interrogatione, tum in insolitis illis magnetismi phaenomenis ullo modo partem habere sive agendo, sive assistendo, plane illicitum est. Vide etiam plura responsa Rom. R. Officii 21. Apr. 1841, 30. Julii 1856 et 21. Maji 1856 apud Gury-Ball. I. n. 279—281.

Referam S. Officii literas encyclicas ad omnes Episcopos datas 30. Julii 1856:

„In congregatione generali S. R. et Universalis Inquisitionis habita in conventu S. M. supra Minervam E. ac R. DD. Cardinales in tota republica christiana adversus haereticam pravitatem generales inquisitores mature perpensis iis, quae circa magnetismi experimenta a viris fide dignis undequaque relata sunt, decreverunt, edi praesentes literas encyclicas ad omnes Episcopos ad magnetismi abusus compescendos.

Etenim compertum est, novum quoddam superstitionis genus inveli ex phaenomenis magneticis, quibus haud scientiis physicis enucleandis, ut par esset, sed decipiendis ac seducendis hominibus student neoterici plures rati, posse occulta, remota ac futura detegi magnetismi arte vel praestigio praesertim ope muliercularum, quae unice a magnetizatoris nutu pendent.

Nonnullae jam hac de re a S. Sede datae sunt responsiones ad peculiare casus, quibus reprobantur tamquam illicita illa experimenta, quae ad finem non materiale, non honestum, non debitis mediis adhibitis assequendum, ordinantur; unde in similibus casibus decretum est Feria IV. 21. Aprilis 1841: ‚Usum magnetismi, prout exponitur, non licere‘. Similiter quosdam libros ejusmodi errores pervicaciter disseminantes prohibendos censuit S. Congregatio. Verum quia praeter particulares casus de usu magnetismi generatim agendum erat, hinc per modum regulae sic statutum fuit Feria IV. 28. Julii 1847: ‚Remoto omni errore, sortilegio, explicita aut implicita daemonis invocatione, usus magnetismi, nempe merus actus adhibendi media physica aliunde licita, non est moraliter vetitus, dummodo non tendat ad finem illicitum aut quomodolibet pravum. Applicatio autem principiorum et mediorum pure physicorum ad res et effectus vere supernaturales, ut physice explicentur, non est nisi deceptio omnino illicita et haereticalis.‘

Quamquam generali hoc decreto satis explicetur licitudo aut illicitudo in usu aut abusu magnetismi, tamen adeo crevit hominum malitia, ut neglecto licito studio scientiae, potius curiosa sectantes, magna cum animarum jactura ipsiusque civilis societatis detrimento hariolandi divinandique principium quoddam se nactos gloriantur. Hinc somnambulismi et clarae intuitionis, uti vocant, praestigiis mulierculae illae, gesticulationibus non semper verecundis abreptae, se invisibilia quaeque conspicerere effutiunt ac de ipsa religione sermones instituere, animas mortuorum evocare, responsa accipere, ignota ac longinqua detegere aliaque id genus superstitiosa exercere ausu temerario praesumunt, magnum quaestum sibi ac dominis suis divinando certo consecutur. In hisce omnibus quacunque demum utantur arte vel illusionem, cum ordinentur media physica ad effectus non naturales, reperitur deceptio omnino illicita et haereticalis et scandalum contra honestatem morum.

Igitur ad tantum nefas, et religioni et civili societati infestissimum, efficaciter cohibendum, excitari quam maxime debet pastoralis sollicitudo ac zelus Episcoporum omnium. Quapropter quantum divina adjutrice gratia poterunt locorum Ordinarii, qua paternae caritatis monitis, qua severis ob-jurgationibus, qua demum juris remediis adhibitis, prout, attentis locorum, personarum temporumque adjunctis, expedire in Domino judicaverint, impendant operam ad hujusmodi magnetismi abusus reprimendos et avellendos, ut dominicus grex defendatur ab inimico homine, depositum fidei sartum tectumque custodiatur, et fideles sibi crediti a morum corruptione praeserventur.“ Cf. Collect. Conc. Lac. VI. col. 102.

V. Hinc jam facile colligitur, totum illum ‚magnetismum animale‘, 362 etiam quando ad solos effectus n. I notatos adhibetur, non temere haberi vanum quoddam involucrum, quo vera superstitio tegatur atque propagetur. Nam non solum ex confessione ipsa eorum, qui magnetismum exercent, eadem omnino est vis, quae tum priores, tum posteriores effectus producat, sed in ipsis prioribus tantum effectibus producendis magnetizatores *pro sua voluntate* effectum se producere, et in homines longe distantes se operari posse fatentur: quod naturalis causae vim excedit. Quare ne in illis quidem sanationibus puto theologum ulli permittere positive posse, ut magnetismi magnetizatorisque opem adeat. Si quis vero in illa ignorantia aut persuasionem est, ut naturalis causae deficientiam non agnoscat, et ceteroqui superstitionem abhorret: nolim eum propter illius usum peccati gravis accusare; quamquam tum propter ipsam rem, tum propter periculum transeundi ad superstitionem apertiore, saltem suasionem quam plurima, si minus consultum est stricta prohibitionem id facere, eum retrahere adlaborarem. Ceterum hodie vix amplius accidere potest, ut sola minora haec et magis dubia peragantur. Cf. etiam *Cas. consc. de liberalismo* Sect. I. n. 57 sqq. — De *hypnotismo* postea erit dicendi occasio.

VI. Multo magis etiam clarum est, spiritismum superstitionem 363 esse putidissimam: de quo cf. etiam *Spiritisme etc.* par A. I. C. . . ., Louvain 1885.

Neque bene consulunt bono religionis, qui omnia facta et phaenomena, quae narrantur, ad aniles fabulas et deliramenta puerilia

amandare nituntur. Licet enim aliquando fraudes atque deceptiones praestigiatoris occurrant, tamen multae res gestae adeo ipsa historica veritate comprobatae sunt, ut dubium rationabile moveri nequeat. Si vero omnia fraudi et deceptioni sensuum attribuis, deploranda ista crimina superstitionis re ipsa committi negas, horrorem minus atque ita causa es, cur minus caveantur atque fugiantur. Ut nimia credulitas, ita etiam incredulitas nimia vitari debet a viro prudente¹.

§ 2.

De peccatis irreligiositatis.

364 Quando dicitur irreligiositas contra religionem esse per defectum, ut superstitio per excessum: facile patet, illum excessum non intelligi de vero cultu divino, sed intelligi de actionibus, qui aut ex natura sua aut ex intentione agentis *cultus* quidem rationem habent, sed aut non *cultus divini*, aut non *cultus veri*. Si autem dicitur peccari per defectum, intelliguntur actiones, quae cultum nullum continent, sed *ex natura sua* aliquid cultui contrarium, irreverentiam aut contumeliam. At superstitionem, praecipue superstitionem rei indebitae, si relatio ad Deum respicitur, etiam irreverentiam contumeliamve contra Deum continere, non est quidem cur multis probetur: verum hoc discrimen adest, quod actio superstitiosa *generice* sumpta non semper contumeliam erga Deum denotat, aut, excepta idololatria, solum indirecte et consequenter, irreligiositas vero ex conceptu suo primo et per se irreverentiam aut contumeliam continet.

Sub hac igitur ratione peccatum irreligiositatis quibusdam peccatis superstitionis gravius est; idque revera admittere debemus de peccatis irreligiositatis, quibus directe Deus impetitur, blasphemiam intellige: si autem irreligiositas directe contra res Deo sacratas ver-

¹ Inter stupenda facta, de quibus gloriantur, recenseri possunt: scriptio in interiori parte tabularum firmiter compressarum et clausurarum, adductio rerum januis clausis, apparitio manûs, faciei, imo totius personae humanae, quae visu et tactu ut reales et vivas apparitiones se manifestant: nisi forte per solam praestigiatoris fraudem haec fieri potius videntur, quam fiunt; ut re ipsa non semel detectum est.

Aliter haec et similia facta diabolum non instigatorem tantum, sed communiter saltem realem effectorem habere, res per se clamat. Nam sunt talia, quae humanas vires atque naturales vires humanitus applicatas plane excedunt. At quia ludicra sunt atque fidei christianae, imo sanae rationis veritatum subversiva, manifeste neque Deum neque bonos angelos sive animas sanctas pro auctoribus habere ullatenus possunt; ergo auctores habent spiritus malos ipsosque daemones. Cur autem dicam ipsos daemones, non animas defunctorum, non ea est ratio, quasi moralis aestimatio adeo sit diversa, prout unum vel alterum dixeris — si quae enim animae defunctorum sese immiscerent, certo certius ex numero reproborum essent — sed quia animae damnatorum neque ex suis viribus neque ex providentia divina communiter illam potestatem habent, humanis hujus vitae rebus sese immiscendi atque homines tentandi et seducendi, ut concessum est diabolo. Hujus igitur praestigia sunt, communiter saltem, etiam quando defuncti in humanis membris apparere videntur; ipsos defunctos sic apparere, sane rara omnino fuerit exceptio.

satur, et *solum consequenter* contra Deum, illa major malitia inveniatur opus minime est. Dein etiam attendas velim — quae de idololatria et de qualibet formali communicatione cum diabolo dicta sunt — peccatis illis alia graviora addi peccata, eaque proin practice extensive graviora esse, imo multo graviora esse posse, quam merum peccatum irreligiositatis.

Igitur, ut jam innui, irreligiositas versari potest aut directe contra Deum, aut directe contra res sacras. Contra *Deum* directe est 1. blasphemia, 2. tentatio Dei; contra *res sacras* est sacrilegium, cui tamquam specialis quaedam species sacrilegii „simonia“ additur, separatim tractanda. Quare acturi sumus 1. de blasphemia, 2. de tentatione Dei, 3. de sacrilegio, 4. de simonia.

Punctum I.

De blasphemia.

Principia breviter collecta haec sunt:

I. Blasphemia est contumelia Deo illata; quae communiter *externo* 365 signo, verbis sc. aut signis verbo aequivalentibus, completur: peccatum est ex se omnium peccatorum contra religionem gravissimum, non tamen unius ejusdemque malitiae, prout est blasphemia haereticalis, imprecatoria, mere contumeliosa.

II. Blasphemia est, sive Deus in se, sive in rebus sibi sacratis contumelia afficitur.

III. Blasphemia est, etsi Dei inhonoratio non directe intenditur, si modo homo volens et sciens actionem sive locutionem Deo contumeliosam ponit.

IV. In dijudicandis verbis blasphematoriis, seclusa mente blasphemata, ratio habenda est significationis verborum secundum communem hominum acceptationem, ita ut quae secundum etymologiam et grammaticam blasphemata essent, non semper re ipsa pro blasphematoriis haberi debeant, sed etiam e converso aliquando pro blasphematoriis ea habenda sint, quae ex etymologia contumeliam non continent. Igitur attendi debet: 1. ad animum verba proferentis, 2. ad nativum sensum verborum, 3. ad communem hominum audientium acceptationem.

V. A blasphemiae peccato excusat: 1. defectus advertentiae, 2. verborum aliter blasphemorum corruptio.

Explicatio. Ad I. advertite: 1. Blasphemiam dixi esse peccatum contra 366 religionem gravissimum ex genere suo: quod facile ex eo patet, quia immediate et directe religionis actui maxime essentiali opponitur. Cultui enim et honori Dei contumelia Deo irrogata quam maxime est contraria. — Nihilominus vincitur malitiâ iis peccatis, ex quibus blasphemia, si directa est, facile ortum ducit, nimirum odio Dei: imo, ut est *religioni opposita*, vincitur malitiâ etiam aliis peccatis virtutibus theologice directe oppositis, infidelitate et desperatione; quamquam hanc ipsam malitiam blasphemia

facile *comitem* habere potest; quod si fit, simplici infidelitate gravius est¹. V. Suarez *de relig.* tract. 3 lib. 1 cap. 6. Neque in vera blasphemia parvitas materiae admittitur.

2. Distinguitur 1) blasphemia haereticalis, quae veritatem de Deo revelatam negat: quodsi blasphemus solum externe negat, est tantum externa fidei negatio; si simul mente tenet, quod ore profert, praeter blasphemiam *haeresim* committit.

2) Blasphemia imprecatoria, qua Deo malum optatur: quod si fit ex animo, blasphemiae accedit peccatum ex genere suo *omnium peccatorum* gravissimum, odium erga Deum. — Si verbis blasphemis imprecatio erga homines profertur, accedit alia peccati species, odium aut contumelia contra proximum.

3) Blasphemia mere contumeliosa: quae, quatenus verba sonant, praeter blasphemiae malitiam aliam non continet. Quod non impedit, quominus ex mente aliter etiam peccaminosâ procedat, v. g. ex odio erga Deum.

367 3. Dixi supra, blasphemiam signo externo communiter compleri, plerumque verbis. Potest autem etiam aliis externis signis fieri, sicut quando Julianus apostata, ut ferunt, contra coelum sagittam jecit.

Imo compleri potest actione sola *interna*: sicut cultus et honor Dei interna actione consummari potest. — Ipsa autem *interna Dei vilipensio* seu contemptus etsi non consummet blasphemiam, utpote quae sit hujus vilipensionis *expressio*, eam tamen inchoat, atque blasphemiae malitiam participat.

Verum si blasphemia peccatum reservatum aut cum excommunicatione similive poena conjunctum est, blasphemia sumitur de sola *locutione* Deo contumeliosa.

368 4. Contumelia illa, in qua blasphemiae ratio continetur, variis modis committitur: 1) si Deo aliqua perfectio, quam habet, denegatur, v. g.: Deus injustus est, injuste me punit etc.; 2) si aliquis defectus seu aliquid, quod Deo non competit, ei attribuitur; 3) si alicui creaturae aliquod divinum attributum attribuitur, nam eo ipso id Deo tamquam exclusive proprium negatur, quod injuriosum et probrosum est Deo, v. g.: hoc tam bene facere possum, quam Deus; 4) si quae Dei laudem continent, *ironice* dicuntur; 5) si quae Deo, praecipue *Deo incarnato* competunt, cum contemptu nominantur; 6) si cum ira contra Deum divinae vel sacrae res nominantur, aut additione aliarum vocum contemptibilia redduntur.

Ad quae refer: *cum* contemptu membra Christi nominare; per res sacras ad hominis salutem institutas alicui malum imprecari, e. g.: perdat te sanguis Christi etc.: *quod*, etsi aliis non videtur blasphemia, sed sola imprecatio, puto tamen simul in probrum Dei verti, ideoque blasphemum esse. Cf. Mazzotta *in decal.* tr. II. q. 3 cap. 2, Tamb. *in decal.* l. 2 cap. 6 § 4, Elbel t. 3 *in decal.* n. 3 etc.

¹ Sc. blasphemiam malitiâ vinci ab infidelitate, desperatione, odio Dei, intellige non ita tantum, quod haec peccata infidelitatis etc., maxime si manifestantur, etiam blasphemia sunt, sed quatenus directa malitia virtutibus theologis opposita gravior est, quam malitia blasphemiae.

In iis, quae sub 1), 2), 3) notantur, subesse etiam haeresim, si ex animo creduntur, quae os effutiat, ex se clarum est.

Inferes igitur, blasphemiam esse, amasiam serio deam vocari; aliter, si quis id faceret per hyperbolicam locutionem;

item: per falsos deos jurare; quum eo ipso illis fictitiis diis *absoluta* veritas, quae soli Deo vero competit, attribuatur;

item: diabolum vocare omnipotentem etc.;

item: dicere „Deus est mei plane oblitus“, si modo deliberate et cum attentione blasphemii sensus haec proferantur;

item: maledicere creaturis *cum relatione ad Deum*, ut ventis, pluviae etc. *quatenus a Deo mittuntur*. V. scriptores cit.

NB. S. Alph. l. c. n. 129 etc., respiciens locutiones italicas, censet, blasphemiam esse, maledicere toti mundo, quia denotet specialem cum Deo relationem, aut maledicere fidei christianae etc.; non vero, maledicere mortuis, nisi quis feratur irâ in animas sanctas in purgatorio detentas, eo quod per se specialis relatio ad Deum non denotetur neque ea communiter a maledicente attendatur: esse tamen, si serio fiat, grave peccatum maledictionis, dubitari nequit, nisi forte maledictio feratur in damnatos et diabolum.

Ad II. 1. Res sacrae, quarum contumeliosa tractatio in Deum 369 recidit, possunt esse: sacramenta, sancta crux etc.; quare contemptim ea nominare, blasphemia est.

2. Atque etiam ipsi Sancti cum Deo connectuntur; quare in Sanctos contumeliose loqui communiter *pro blasphemia* habetur, quatenus videlicet Sancti considerantur in relatione ad Deum. Neque hac in re controversia vertitur. Id autem disputatur, utrum solummodo blasphemia sit, seu virtutem religionis stricte dictae violet, an *etiam* contra virtutem *dulciae*. Posterius videtur potius dicendum, siquidem revera Sanctis utpote personis distinctis *suus honor* debetur.

Inde tamen non fit, blasphemiam in Sanctos peccatum gravius esse, quam contra Deum. Nam licet in illa duplicem malitiam habeas, tum contra Sanctos, tum contra Deum, malitia tamen contra Deum non ita directe committitur. Imo sunt multi theologi, qui mortalem malitiam unam solam agnoscunt in contumelia erga Sanctos, quae sc. eos propter ipsorum relationem cum Deo afficiat et proin in Deum redundet, ita ut in confessione blasphemias in Deum et in Sanctos distingui debere negent. Cui externae probabilitati quominus quilibet assentiatur, non prohibeo. V. S. Alph. l. c. n. 132.

Ad III. 1. Blasphemiae reatus specificè idem, quamquam gradu 370 diversus, manet, si quis verba blasphemia profert non *ut* Deum contemnat, sed ex ira, aut alios terrendi causa: nisi quod in ultimo casu ignorantia fortasse non raro excuset.

2. Etiam ad jocandum, sine propria intentione contemptus, blasphemia loqui, a peccato gravi tum immune non est, quando vera in-honoratio seu contumelia erga Deum apud audientes existit: quod fit, si quis de Deo divinisque rebus contemptim jocatur.

Verum si jocosè quaedam dicuntur, quae *serio dicta* essent blasphemia, blasphemia non sunt, quando apud audientes contumelia erga Deum cum

tali locutione conjuncta non est: v. Tamb. l. c. § 4 n. 5, Suar. l. c. l. 1 cap. 6; fere idem Sanch., Regin. etc. Et revera in illis adjunctis potius quam contumelia seu convicium contra Deum irreverentia quaedam committitur, quae sine dubio parvitatem materiae admittit.

3. Sicut mera quaedam irreverentia erga divina, ut a blasphemia distincta, materiae parvitatem admittit, ita etiam dicendum putant theologi de laesione *duliae* erga Sanctos per quandam levem *injuriam* contra eos, non ut sunt Sancti in coelis consummati, sed ut erant homines in terra. Ita Reuter t. 2 n. 442, 7 docet: si joco vel levitate verba de se non graviter injuriosa, quae levem contemptum denotant, dicuntur contra Sanctos, ut erant homines in terris, veniale peccatum est; si ex vero contemptu, ex ira aut odio, est grave peccatum. V. etiam Sanch. in *decal.* l. 2 cap. 32 n. 42, Reginald *forum poenit.* l. 18 n. 198, Elbel l. c. n. 6.

371 Ad IV. 1. Verba igitur sacra ex ira seu indignatione erga Deum proferre, blasphemia est, quia animus blasphemus habetur.

Verum sacra nomina, nisi alia per modum contumeliae seu contemptus adduntur, in ira contra hominem, resve inanimatas proferre, blasphemia non est, estque peccatum veniale irreverentiae, etsi ex gravioribus. Neque fit sine aliquo periculo irae et indignationis in Deum Sanctosque transferendae. Cf. Reuter n. 442, 4, qui etiam — idque omnino recte — ut statuat mortale peccatum, videtur aut iram contra Deum, aut Dei vilipensionem requirere; ita etiam Elbel n. 16 cum aliis multis.

2. Si quis igitur ex ira in creaturas sacra nomina accumulatur, accidere potest, ut reus evadat blasphemiae aut 1) propter contemptum in res sacras, quem fovet, 2) aut propter malum, quod per res sacras alteri imprecari intendit, ita ut haec verba *mente imprecatoriâ* proferat, 3) aut propter subjectivam persuasionem qua putat, haec verba in se esse blasphemia.

Quare practice omnino induendus est ille, qui hisce exclamationibus assuetus est, ut ad deponendam hanc pravam consuetudinem adlaboret: attamen ex altera parte etiam cavendum est, ne facilius ea verba ex se blasphemia esse doceatur, imo caute edocendus est, ne gravius peccet erroneâ conscientia, neve liberiori conscientia nihilominus periculo graviter peccandi sese exponat. V. Lacr. l. 2 n. 246 ex Busenb. et Laym., Elbel l. c. n. 16.

3. Verum id semper miratus sum, plures scriptores alias non rigidos pro blasphemia haereticali traducere locutionem germanicam „tausend Sacrament“ (mille sacramenta) et similia, v. Voit vol. I n. 516: nam revera neminem unquam, qui illis verbis in ira utitur, puto cogitasse aut intendisse asserere millenarium numerum sacramentorum specie distinctorum. Si autem objectivum verborum sensum inquiris, non video, cur necessario debeas recurrere ad sacramenta specie distincta, ut tandem sensum haeticum contra omnium proferentium atque audientium mentes expisceris. — Rectius Burghaber *centur.* 1 cas. 44 cum Gobat tr. 7 n. 319 negat, ullam *blasphemiam* his verbis contineri, si in ira quidem, sed sine contemptu seu vilipensione Dei sacramentorumve proferuntur: non raro tamen proferentes verba illa pro gravi vilipensione habere, eosque sic vere dehonorationem culpamque mortalem committere posse.

372 4. Ratio item scandali aliquando efficere potest, ut graviter peccetur ab eo, qui verbis in se non blasphemis utitur, quae tamen communi aestimatione cum horrore et detestatione audiuntur: in qua conditione esset

1) sacerdos qui ejusmodi verbis uteretur coram aliis; nam tali peccato tam bene quam aliis peccatis ex se venialibus quidem, sed quibus homines in aliorum aestimatione vilescunt (cogita ebrietatem non plenam) causa esset, cur status clericalis contemptui, oblocutionibus exponeretur, aliique homines peccata minus aestimarent. 2) Aliquando parentes, qui coram filiis quaelibet verba, etiam non certo blasphemia, effutire consueverunt, illis scandalo esse possunt: quod tamen non facile judicari debet grave seu mortale esse. Quare si talis consuetudo deprehenditur, pater eo magis exstimulandus est, minime tamen exaggeratione non vera, ut eam consuetudinem exstirpet. Patet, in hisce adjunctis peccatum ex se non esse blasphemiae, sed scandali contra caritatem vel pietatem.

Ad V. 1. Qui difficiliter ab omni exclamatione terrificata revocantur, iis consuli potest, ut verba alias blasphemia saltem corrumpant, modo ita corrumpant, ut etiam ab audientibus haec corruptio percipiatur: aut, quod melius est, inducantur, ut alia verba non sacra cum emphasi proferant, quia ad terrorem e. g. animalibus incutiendum aequae apta sunt.

Qui sine sufficienti advertentia verba blasphemia profert, utique 373 tunc graviter non peccat; quod tamen in consuetudinariis, qui serio non adlaborant ad sese emendandos, saepe difficile erit discernere: quare tunc, audito numero blasphemiarum, Deo iudicium relinquere confessarius debet.

Ceterum qui consuetudine verba objective blasphemia proferendi utitur, etsi singulis vicibus non plene advertat: *sub gravi* tenetur, serium studium adhibere, ut vitium emendet. Quod si non facit, blasphemiarum reus est in causa, et hac negligentia gravi graviter peccat, quamquam singulis vicibus non graviter peccat: si vero facit, animo erigendus est et docendus, si ex inveterata consuetudine sine plena advertentia verba blasphemia ex ore excidant, non esse peccatum mortale.

Studium autem, quod adhibere tenetur, est *concupere seriam voluntatem* eamque retinere, seu aliquoties renovare, non amplius verba blasphemia proferendi. Quo melius et efficacius hanc voluntatem gerat et ad effectum deducat, instruendus est, ut de prolato utcumque aliquo verbo in se blasphemio statim doleat, sibi poenitentiam, etsi levissimam, imponat, v. g. ex animo dicendo „Gloria Patri etc.“, atque vespere quotidie de defectibus atque emendatione speciatim se examinet.

Quae media pro *quolibet* vitio exstirpando sunt efficacissima. Nihilominus qui non omnem hanc curam adhibet, non eo ipso gravis negligentiae reus dici potest: proposui potius magnae diligentiae methodum.

Punctum II.

De tentatione Dei.

1. *Tentatio Dei*, ut definitione S. Thom. utar II. II. q. 97 a. 1, est 374 dictum vel factum, quo quis aliquam Dei perfectionem explorat (vid., num Deus ea praeditus sit), ac propterea alicujus divinae perfectionis manifestationem exigit: seu dictum vel factum, quo quis experimentum de Deo sumit.